

Slagkrachtig samenwerken aan de energietransitie

Terugkoppeling bijeenkomst 1

Bij de energietransitie zijn veel partijen betrokken. We hebben te maken met een systeem van meervoudig besturen en een enkelvoudige democratie. Daar zit spanning op. Belangrijk is dat we tegenstellingen op tafel krijgen. Welke tegenstellingen spelen er? “Duurzame polders tegenover circulaire landbouw”, antwoordt een raadslid. Een ander kijkt naar de technische kant en brengt in: “Snelle elektrificatie tegenover de capaciteit van het netwerk”. Zo start de lezing van Marcel Boogers.

Op maandag 20 januari 2020 vond de eerste bijeenkomst in de reeks *slagkrachtig samenwerken aan de energietransitie* plaats. Te gast in het kantoor van Metropool Regio Eindhoven luisterden zo’n 45 betrokkenen naar de lezingen van hoogleraar Marcel Boogers en Matthijs Hiscchemöller van Drift. Onder hen waren raadsleden, bestuurders van gemeenten en waterschap, ambtenaren en adviseurs.

Marcel Boogers ziet dat gesprekken over de RES vaak een technische benadering hebben. Dat zien we nu ook gebeuren in dit gesprek. Raadsleden gaan concurreren met ambtenaren. Moet het om de inhoud gaan? Of moeten we het over het scheppen van randvoorwaarden?

Een van de deelnemers vraagt: “We zoeken nu draagvlak voor de oplossing, maar we moeten niet draagvlak voor het probleem vinden?” Volgens Marcel is dat draagvlak voor het probleem er wel. Complexe besluitvormingsprocessen lopen toch beter als ze transparant zijn en mensen gehoord worden. Mensen kunnen zich er wel in vinden als ze zien dat tegenstellingen goed zijn afgewogen. Wegmoffelen is een groter recept voor ontembare tegenstellingen dan een open debat.

Men kijkt altijd vanuit een lokale bril naar het regionale, stelt Marcel. “Dat is toch omdat we geen democratisch regionaal bestuur hebben?” vraagt een deelnemer. Dat klopt. Daar moeten we iets op verzinnen, antwoordt Marcel. Ik denk aan gezamenlijke adviescommissies. Raadsleden, Statenleden en AB leden van waterschappen sturen vertegenwoordigers naar een gezamenlijke adviescommissie. Deze doet aan beeldvorming en oordeelsvorming. Een advies van Marcel is: Maak slimme combinaties van verschillende democratievormen.

“Raadsleden zijn niet al te geweldig geïnformeerd en zijn bang straks te moeten tekenen bij het kruisje”.

“Wanneer ben je succesvol in deze RES?”

“Vergroot je draagvlak wel als je er iedereen iets van laat vinden?”

Wij lopen in Nederland niet voor op de rest van de wereld, zoals we zelf vaak wel denken. Ik durf er een goede fles wijn om te verwedden dat we ook achterlopen op landen als Wit-Rusland, trapt Matthijs Hisschemöller af.

De energietransitie is een systeemverandering. Dan heb je te maken met nieuwe actoren, nieuwe coalities, kennis over nieuwe technieken en bedrijfsmodellen. Wat er gebeurt is dat kennis wordt ingezet om verwarring te zaaien, onder mensen zoals u. De kern van de transitie is dat niet alleen het nieuwe (de innovatie) ruimte moet krijgen, maar dat daarvoor het bestaande gelijktijdig afgebroken moet worden. Dat gaat gepaard met weerstand vanuit het bestaande regime. De energietransitie en de RES worden super technisch ingestoken en gepresenteerd als zijnde heel ingewikkeld. Ik ga niet ontkennen dat het niet ingewikkeld is. Maar er zijn partijen die er belang bij hebben dat het ingewikkeld is en dat mensen niet meer participeren.

Matthijs laat voorbeelden zien van innovaties die jaren geleden al bekend waren. Zoals het zonnepoor of WarmBouwen. Laten we dit soort dingen eens gaan uitzoeken is zijn appel. Waar we naartoe moeten en wat de doelen zijn is helder volgens Matthijs. Dan vraag je: wie komt er met voorstellen? Ieders hulp is welkom. Het gaat nu vaak over windmolens. Laten we ook sturen op de doelen, niet op de middelen. Het doel is om in 2050 100% duurzame energie op te wekken en een reductie van 90% te hebben van de CO2 uitstoot ten opzichte van 1990 [Energieagenda 2019-2030, PNB].

2050 is dichterbij dan je denkt. Innovatie komt de komende jaren ook nog, je hoeft niet alles in een keer te doen. Maar begin nu wel en doe dat concreet. Je eigen stadskantoren aanpakken bijvoorbeeld. Zodat iedereen in je gemeente kan zien dat het kan en comfortabel is! Dan doe je weinig in procenten maar je doet iets in de maatschappij als voorbeeld.

Matthijs betreft ook de financiële kant in zijn verhaal. Met basisschool hoofdrekken kom je een eind. Bij de transitie van een fossiel systeem naar een duurzaam systeem krijg je ander verdienmodel. Energie is dan gratis maar je moet apparatuur aanschaffen om energie op te wekken. Dat is een ander verdienmodel dan nu. Start eens met je energienota. Hoeveel jaar heb ik er voor over om een nieuw systeem terug te verdienen? Gebruik het geld van de huidige energierekening van burgers en pensioenfondsen. Het is zo simpel als wat dus ga gewoon doen!

Oogt van antwoorden op vier vragen aan de voorkant van bijeenkomst 1

Samenvatting

Er wordt vol overgave samengewerkt in de regio. Ambtenaren en bestuurders weten elkaar goed te vinden. Ik zie als raadslid echter weinig gebeuren. Men maakt zich zorgen over het gebrek aan urgentie en het maar niet op gang komen van het echte gesprek tussen bestuurders. Het ontbreken van de betrokkenheid van inwoners, de beperkte betrokkenheid en informatievoorziening aan raadsleden baart men ook zorgen. Voor het verkrijgen van draagvlak onder stakeholders, raadsleden en inwoners is grotere betrokkenheid nodig. Er is een betere en effectievere ambtelijke samenwerking nodig en dat vraagt meer bestuurskracht van bestuurders en ambtelijke top. Dit zijn nog maar de plannen. Voor de uitvoeringsfase is het belangrijk om nu al aandacht te schenken aan: energie-infrastructuur, de financiële doorwerking in (gemeentelijke) begrotingen, de inpassing in het landschap en win-win met andere belangen en de betaalbaarheid voor bijvoorbeeld huishoudens.

1. Wat zie je nu gebeuren in de samenwerking?

- Er wordt vol overgave in de regio samengewerkt
- Ambtenaren en bestuurders weten elkaar goed te vinden
- Ik zie als raadslid weinig gebeuren
- Sommige ambtelijke oplossingen zijn bestuurlijk ongewenst

2. Waarover maak jij je zorgen?

- Het gebrek aan gevoel van urgentie
- Ontbreken van betrokkenheid van inwoners
- Draagvlak bij alle partijen en stakeholders
- Beperkte betrokkenheid van raadsleden
- Beperkte beschikbare ambtelijke capaciteit
- Het maar niet op gang komen van het echte gesprek tussen bestuurders
- Over de volgende fase, die van uitvoering

3. Wat is volgens jou nodig?

- Financiële reserveringen in begrotingen
- Meer bestuurskracht en betrokkenheid van wethouders en secretarissen
- Beter inzicht in proces en beter communicatie richting inwoners
- Mogelijkheden energie infrastructuur
- Meer betrokkenheid raadsleden
- Goede taakverdeling tussen gemeenten

4. Welke vraag houdt je het meest bezig?

- Hoe koppelen we energievraagstuk aan andere beleidsvelden? Win-win creëren?
- Wat kan ik als raadslid en inwoner zelf doen?
- Hoe houden we het betaalbaar?
- Hoe kunnen we positief worden over windmolens? Hoe creëren we een duurzaam landschap?
- Hoe betrekken we raadsleden en hoe helpen we ze lastige besluiten nemen?
- Welke rol pakken wij als waterschap?

Inzichten deelnemers

We zijn nog maar net begonnen en er moet nog veel gebeuren. Leg je niet vast op oplossingen in de 1e ronde. Neem de tijd en blijf rustig. Ik heb nu bredere kennis van nieuwe materie. Minder paniek gevoel!

Ik vind het een ingewikkeld proces. Complexiteit is groot en er zijn veel mogelijkheden en manieren van kijken. Proces is veel ingewikkelder dan wordt gezegd. Goede keuzes hierin zijn het belangrijkste.

Denk en sta open voor innovaties. Onduidelijk waar die nu binnen komen en worden beoordeeld. Gemeente, provincie, landelijk?

Maak het klein. Stap voor stap. Dicht bij de mensen zelf. Wat doe ik?! Ik ga thuis kijken naar mijn energierekening met de vraag: hoeveel investeringsruimte heb ik?

Ambtenaren hebben meer kennis van systeemverandering nodig, niet van de techniek van kaderstelling.

Blijf focus houden op het hoofddoel en dat is CO2 reductie naar nul uitstoot in 2050. Minder focus op middelen en meer op doel! De maatregelen moeten bijdragen aan het doel in 2050 CO2 reductie naar 0 emissie, tussenstappen mogen dit niet verhinderen. Het is niet nodig om je gek te laten maken door alle technische verhalen. Het kan best redelijk overzichtelijk gemaakt worden. De verwarring is afleiding en geen onderdeel van het probleem.

Ik heb scherper in beeld wat raadsleden moeten doen. In onze gemeente hebben wij nog onvoldoende over de voorwaarden van het bod gesproken. Voor komende raadsconsultatie niet alleen draagvlak en inhoud maar ook de tegenstellingen presenteren en bespreken. Het is goed om een gezamenlijke adviescommissie met afvaardiging van raadsleden van fracties (en statenleden en AV leden waterschap) met een informerende, beeld en oordeel vormende rol. Dan besluiten in individuele raden (en andere gremia). Ik sta er niet alleen voor. We zullen het echt samen moeten doen in de regio.

Bevestiging van het belang dat we partijen en inwoners moeten betrekken bij vraagstukken. Participatietraject starten bij aanvang van kaderstelling. Het proces wordt door Boogers als "onhaalbaar" benoemd. Terwijl we in Brabant al vrij lang en met betrokkenheid middenveld en raden bezig zijn. Te negatieve boodschap.

Het doel is om in 2050 100% volledige CO2 neutrale elektriciteitsproductie te hebben en een reductie van 95% te hebben van de CO2 uitstoot ten opzichte van 1990 [Klimaatwet].

In Brabant is het doel om in 2050 100% duurzame energie op te wekken en een reductie van 90% te hebben van de CO2 uitstoot ten opzichte van 1990. [Energieagenda 2019-2030, PNB]

Wat ga jij anders doen?

Ik ben er net mee begonnen....

Over raden en samenwerking

Proberen de regionale samenwerking op te tuigen. Pleiten voor het toepassen van het idee van Marcel Boogers in de regio. Met raadsleden in gesprek over mogelijkheid van gemeente overstijgend gezamenlijk overleg.

Meer druk zetten om de voortgang in raad te agenderen. Kaderstelling aan de orde stellen. Raadsconsultatie iets aanpassen.

Over betrekken van inwoners en omgeving

Proberen om iedereen te betrekken. Nadenken over hoe we iedereen kunnen betrekken en meenemen.

Het doel van 2050 staat voorop. Meer faciliteren dat anderen ook met antwoorden komen. De omgeving en inwoners meer betrekken. Nieuwe samenwerkingsopties en actoren zoeken. Meer informatie overdracht hierover naar de inwoners.

Betrokkenheid burgers vergroten en speelveld verbreden, meer dan alleen energie. Draagvlak vergroten bij burgers.

Onderzoek naar kosten oud en nieuw op niveau van huishoudens in beeld brengen.

Over het lange termijn doel

Meer focus op lange termijn doelen (2050). Meer informatie tot mij nemen. Meer focus op verdere toekomst in plaats van nu meteen!

Meer kijken naar de belanghebbers van het huidige systeem en bekijken hoe zij de transitie tegenhouden. Minder laten afleiden door de verwarring die er is door allerlei maatregelen en oplossingen.

Meer aandacht voor keuzes en afwegingen. Gebruik de tijd.

Welk appel doe je op een ander?

Samenleving en inwoners

De samenleving laten komen met voorstellen. Samen komen we verder. Werk samen! Doe mee! En geef duidelijk in het proces aan waar en wanneer.

Raadsleden en politiek

Een adviescommissie instellen van raadsleden, Statenleden en AV leden waterschap.

Andere raadsleden in de (sub)regio betrekken. Voel je betrokken bij de regio en heb meer oog voor de lokale raadsleden.

Bestuurders, RES opstellers, etc.

Kijk meer naar de 2050 compatibiliteit en niet naar de "voor de bühne" oplossingen.

Maak een verstandig stappenplan. Aandacht voor een aantrekkelijk buitengebied met groen en biodiversiteit. Maak een zorgvuldige afweging. Niet alleen op economie sturen.

Denk na! En maak het klein!

Doe een oproep om te komen met voorstellen. Doe voorstellen, wissel informatie uit en leg tegenstellingen op tafel.

Ga positief met vraagstuk om. Zie het als mooie uitdaging. Laat zien dat we in Brabant al veel doen. Laat de mooie en inspirerende voorbeelden zien. Technisch kan het al, alleen we doen het (nog) niet!

Provincie: organiseer samen met regio's en gemeenten een proces van activiteiten in de tijd en organiseer cross-learnings. Deel kennis en ervaringen.

Contact en vervolg

Word lid van de LinkedIn groep voor deelnemers aan deze reeks leer-en ontwikkelbijeenkomsten. Via deze groep kunnen jullie informatie delen en in contact blijven: <https://www.linkedin.com/groups/13820859/>

Bijeenkomst 2 | 12 februari 16:00-19:00 | Oss

Raadsleden en de energietransitie: wat heb ik erover te zeggen?

Bijeenkomst 3 | 23 maart 16:00-19:00 | Nader te bepalen

Omgaan met verdeelvraagstukken in de regio: ik een beetje meer dan jij?

Bijeenkomst 4 | Nader te bepalen

Tom de Laat

t.de.laat@oss.nl

Provincie Noord-Brabant

Aad Scheffer

ascheffer@brabant.nl

Sabrina Willems

sa.willems@oss.nl